GJUTERIAKTUELLT FRÅN SVENSKA
JÄRN- OCH METALLGJUTERIERS FÖRENING

NR 3/2016 • www.sjmf.se • info@sjmf.se

Lättsmält

RUNT OM

PÅ LAHOLMS STÅLGJUTERI

BESÖK PÅ

NYA METALLGJUTERIET I HALMSTAD

...det stundar gyllene tider

Ingemar Svensson gör BOKSLUT

Foto: Laholms Stålgjuteri AB
Fotograf: Mattias Hildingh

MECA-TRADE OY

Vi erbjuder ett digert program av **FÖRNÖDENHETER**, **RÅVAROR**, **MASKINER** och **UTRUSTNING** inom **GJUTERI** och **MODELLTILLVERKNING**.
Bland våra leverantörer ingår bla **SIKA**, **DURRANS**, **EUROTEK**, **EGES**, **IDEAL**, **SAMANCOR**, **RCS**, **GTP SCHÄFER**, **VEMEK**, **SPEFORM**, **ACMOS**, **JODOVIT, SAINT-GOBAIN, KELSEN REFRACTORIES, LARPEN**.
Våra leverantörer är starkt utvecklingsinriktade och vi kan därmed erbjuda smidiga kundanpassade lösningar från modellverkstad till formning, kärnmakeri, smältverk och bearbetning.

Hör gärna av er så berättar vi mer:

Michael Forsblom, marknadsdirektör, tel +358 40 139 7312, michael.forsblom@mecatrade.fi
Mikael Johansson, platschef, tel +46 706-328 339, mikael.johansson@mecatrade.se
Anders Johansson, säljare, tel +46 706-328 004, anders.johansson@mecatrade.se

Flexibilitet och hög servicegrad är två av våra viktigaste grundbegrepp!

Meca-Trade Oy
Momarken 7
556 50 Jönköping
www.mecatrade.se

tel: 036-184 995
fax: 036-184 975
e-post: info@mecatrade.se

METALLCO
ALUMINIUM

Leverantör av aluminiumgjuterilegeringar

Metallco Aluminium AS
P.O. Box 34, N - 2854 Eina
Norway

Telephone: +4761198770
Email: aluminium@metallco.com
Web: www.metallco.com

INNEHÅLL

Synpunkten 3
Runt om på Laholms Stålgjuteri 4–8
”Några glimtar...” Ingemar Svensson ..10–13
SEB 14
I backspegeln Kockums..... 16
Nya Metallgjuteriet i Halmstad.....17–21
Aktuellt från kansliet..... 22
Kryzza..... 23

ANNONSÖRER

AGE-Metall
Beijer Tech
Foseco
GiAB
Hybe Maskin
Meca-Trade
Metallco
Score it
Sibelco
Soundseal
Stena Aluminium

LÄTTSMÄLT UTGES AV SVENSKA JÄRN- OCH METALLGJUTERIERS FÖRENING

Redaktör och ansvarig utgivare:
Gert-Ove Ellström

Redaktion och kansli:
Einar Hansens Esplanad 71
211 13 Malmö
Tel: 070-595 09 20
info@sjmf.se

Förbundsordförande:
Lars Sedenborg
AB Sedenborgs Metallgjuteri
Box 123, 640 45 Kvicksund
Tel: 016-35 47 20
lars.sedenborg@sedenborgs.se

Förbundsjurist:
Per-Åke Fredricksson
Magasinsgatan 8, 671 31 Arvika

Förbundsdirektör:
Gert-Ove Ellström
Einar Hansens Esplanad 71
211 13 Malmö
Tel: 070-595 09 20
gertove@sjmf.se

Produktion:
NÄRKETRYCK AB
Box 108, 694 23 HALLSBERG
info@narketryck.se

Omslag: Laholms Stålgjuteri AB
Foto: Mattias Hildingh

Syn-punkten

Hej igen!

Tiden går fort det är ju redan tid för min andra ledare. I min förra ledare tog jag upp vikten av föryngring. I början av september representerade jag vår förening på Sveriges Gjuteritekniskas Förenings årsmöte i Tylösand som för övrigt var mycket trevligt som vanligt. Där diskuterades det samma problem som vi har. Man söker föryngring bland de deltagande medlemmarna. För att uppmuntra dem att delta så bjöd man på kostnaden för kongressen för deltagare under 35 med medföljande begränsat till en representant per företag. Det är kanske något för oss att ta efter. Jag kunde se att det hade haft en viss positiv effekt.

När ni läser det här så har vår studieresa till Slovenien påbörjats. Tyvärr kunde jag inte följa med och för en gångs skull blev det en väldigt begränsad grupp det här året vilket vi också måste analysera orsaken till. Det här är ju något normalt mycket uppskattat som vi vill bevara.

I november kommer ju den ständigt återkommande ELMIA-mässan som vi som vanligt deltar i med ett antal medlemsföretag i föreningens monter.

Jag vill också nämna något om konjunkturen i Norden. På SGF:s årsmöte fick vi information om läget hos våra nordiska grannar både Danmarks, Norges och Finlands representanter redovisade låga nivåer och jag kan bara hålla med. Jag kan inte se den högkonjunktur som vår regering påstår att vi är mitt uppe i. För vår del har vi haft en 15 %-ig nedgång sedan förra året. Då skall vi komma ihåg att vi har cirka 25 % av vår omsättning i Norge som för stunden är riktigt nere.

Men man säger ju att efter regn kommer sol så vi får hoppas att det vänder snart. Jag har ju snart varit i den här branschen i 42 år så jag har sett både hög- och lågkonjunkturer och för min del brukar jag passa på att se om mitt hus i lågkonjunktur med nyinvesteringar för att stå rustad när det vänder. Jag passar på att göra likadant nu. Mitt råd är att om ni är i samma situation och har muskler nog gör likadant för snart vänder det.

Jag vill slutligen återvända till mitt deltagande på SGF:s årsmöte i Tylösand. Jag som ju har varit i branschen så länge har ju lärt känna väldigt många människor i gjuterisverige. Vi hade många intressanta samtal både relaterat till branschen och övrigt. En del av det vi talade om kommer säkert att vara positivt för samvaron mellan de olika föreningarna. Vi bygger ju ett nätverk på våra möten som gynnar framtiden för oss som jobbar i gjuterinäringen.

Jag vill också passa på tacka Christian Karlsson. Vice ordförande i SGF för ett mycket väl genomfört årsmöte där han lade in en del humor mitt i allt allvar som vi pratade om. Tack Christian och jag ser fram mot att ta hand om dig på vårt kommande årsmöte 2017 som du lovat komma till som representerande SGF.

Med de orden
hälsar er ordförande

Lasse Sedenborg

Runt om på Laholms Stålgjuteri

Text & Foto: Mattias Hildingh

Vi besöker Laholms Stålgjuteri för att ha ett samtal med Vd:n Johan Ortfeldt och Olle Hanson. Johan är välrenommerad inom gjuteribranschen och kom till Laholms Stålgjuteri 2014.

Olle har jobbat på företaget sedan 1993 och jobbar idag med kvalitét och miljö. Laholms Stålgjuteri är grundaren Nils Jensens livsverk. Tyvärr kunde inte Nils närvara vid vårt besök. Men han blev nyligen omskriven i Laholms Tidning av journalisten Ida Eklund. Vi lutar oss på hennes fakta under intervjun.

Det var en tillfällighet att han hamnade i Sverige, men knappast att han startade eget inom gjuteribranschen. Nils Jensen hade följt i sin fars fotspår och byggde som 19 åring upp sitt livsverk efter eget huvud och intuition. Han var en företagsam man, och hade tre företag. Han har haft positiv påverkan på mig och han lärde mig mycket, säger Nils Jensen.

Nils började som praktikant på Aktiebolaget SKF i Göteborg. Innan han utbildade sig på Bergsskolan i Filipstad, hade han hunnit jobbade en rad olika stålverk, bland annat i Tyskland. Som nyutbildad ingenjör fick han snart anställning på Hagfors Järnverk i Uddeholms koncern.

I sin tjänst såg han stora brister i produktionen, speciellt på sandgjutna rör. Han fick idén om att man kunde centrifugalgjuta vissa detaljer, som skulle ge tätare gods. Då föreslog han det för Uddeholms koncern. Men de tackade nej. Och då tänkte han att ”då startar jag upp ett själv då”.

STORA RISKER

Att det hamnade i Laholm var en ren tillfällighet. Han var på genomresa. Nils Jensen startade Laholms Stålgjuteri 1963 i ett gammalt svinstall. De var bara två stycken från början. Nils hade en anställd som inte var delägare. De två startade med en 125 kilosugn. Kommunen tyckte att han skulle ha minst tre anställda, men han såg för stora risker i det. De gick med på hans förslag och renoverade det gamla stallet för 100 000 kronor. Svinstallet låg vid silon på Sofiero på andra sidan stan från var de nuvarande lokalerna ligger. Byggnaden som idag står kvar, är en senare tillbyggd del. Det gamla stallet brann ner för några år sedan.

> ”LAHOLMS STÅLGJUTERI STARTADE 1963 I ETT GAMMALT SVINSTALL”

Gjuteriet flyttade in i de nuvarande fastigheterna på Industrivägen på Nyby för snart 25 år sedan. Den stora tomten rymmer 6 000 kvadrat fastighetshall samt 700 kvadrat kontor, som delvis är uthyrt till kommunens socialförvaltning, IT-enhet och hemtjänst. Nils menade att han sedan flytten till Laholm alltid haft mycket bra kontakt med kommunen. ▶

Lättsmält

Affärsidén var då som nu att gjuta rostfria ämnesrör åt tillverkningsindustrin, såsom papper-, cellulosa-, varv-, offshore-, kemikalie-, livsmedel- och gruvindustrin. Centrifugalgjutna rör i höglegerat rostfritt efter kundönskemål. Kunderna är bland flera: Metso, Valmet, Somas och KOY totalt ca 100 kunder, export ca 50%.

Laholms industrier växte och var som störst under början av 1990-talet. Nils Jensen köpte Lammhults Gjuteri, Broby och bearbetningen där: BGV. Då centraliserades allting till Laholm och blev Laholm Industrier. Vid den tiden var här som mest anställda. Uppskattningsvis 110 stycken. Planen på det som skulle lyfta företaget ytterligare gick i stöpet, i och med att uppköpet av fyra armaturfabriker och satsningen på ventiler gick om intet uteblev expansionen. De befann sig snart i en stor kris. ”Det kunde blivit bra, men det blev pannkaka”, säger Nils Jensen.

Då bestämde Nils sig för att avveckla och gå tillbaka till det han kunde bäst. Företaget höll på med ventiler fram till 2000. Sen lades det ner det och såldes till LK Valves i Helsingborg Efter det har vi varit renodlad Laholms Stål igen. Vi är tillbaka där startade. Idag är det 18 stycken anställda, varav tre i gjuteriet.

Kommunen och Nils Jensen har sedan inflyttningen på 60-talet haft ett gott förhållande tillvarandra, vi undrar hur det är med intresset i Laholm. Hur är det med att söka anställda här? Finns det någon återväxt?

”I Laholm så är Lagab och Diab som är störst. Semper och Kungsörnen har anläggningar här också. Laholms Stålgjuteri är ett litet företag om man ser till Laholm. Det är inte lätt att få tag i utbildad gjuteripersonal eller maskinoperatörer. Vi söker idag maskinoperatörer. Så det är inte branschen som alla tycker att de vill satsa på. IT, frisör eller Byggindustrin är ju bra. Så vi har problem på den sidan” säger Johan Ortfeldt.

”Gymnasieskolan i Laholm fick ställa in industriprogrammet under ett år, för att den inte fanns några sökande. I år hade de dock sju stycken sökande så nu ska de köra igen. Men det fattas en hel årskull”, säger Olle.

> ”GYMNASIESKOLAN I LAHOLM FICK STÄLLA IN INDUSTRIPROGRAMMET UNDER ETT ÅR, FÖR ATT DEN INTE FANNS NÅGRA SÖKANDE.”
>
> **Olle Hansson**

Vi frågar Olle om han är från orten. ”Ja det kan man väl säga, jag är invandrare egentligen, jag kommer från Skåne, men det är preskriberat” skrattar han. Laholm ligger vackert beläget, nästan vi foten av Hallandsåsen där gränsen till Skåne som bekant går.

”Jag har jobbat på Laholm Stål sedan 1993. Jobbar sedan 2006 med kvalitét och miljö i produktionsteknik. Dess för innan har jag varit maskinoperatör, reparatör och arbetsledare innan jag hamnade där jag är idag”. Jag sitter även med i *Forskningsgrupp Stål* som representant för Laholms Stål i Gjuteriföreningen.

Föreningen hade i dagarna möte i Tylösand. Vi passar på, när vi har Johan vid bordet att berätta mer om föreningen och vad de gör för att investera i framtiden. Johan har varit ordföranden i Sveriges Gjuteritekniska förening i fem år.

”Men nu har jag beslutat att det blir ett år till sedan är det slut, nu får det räcka. Sen sitter jag även med i styrelsen i Gjuteriföreningen. Jag är väl en ”gjuterimäniska” kan man säga”. Gjuteritekniska Föreningen anordnar en kongress varje år. I år ska den vara i Halmstad. Vi har försökt att ta ett omtag om den biten för att det är mest äldre och pensionärer som har kommit. Men vi vill ha in yngre, så vi har nu försökt att föryngra föreningen. Vi hade som mål att nå 200 stycken, men vi når drygt 140. Sen har vi börjat gå ut mer på media. Exempelvis på Facebook och LinkedIn. Vi skickar ut mer nyhetsbrev för att kunna attrahera de yngre”.

Johan är bekant för de flesta och har en relativt kort tid bakom sig på Laholms Stålgjuteri. Han har rest runt mycket och varit på många ställen. Saker blir inte alltid som de är planerade och livet kan ta avstickare åt oväntade håll. Nu sitter vi under sensommaren i ett soligt Laholm och ber Johan berätta om trivseln i senaste hemstaden och sitt liv i gjuteribranschen. ▶

CENTRIFUGALGJUTNING

Centrifugalgjutning utnyttjar tyngd- och centrifugal -kraften. Genom att man låter en kokillform snurra runt sin egen axel får man en gjutning som är bra för ihåligt och rotationssymmetrisk gjutgods. Genom att utnyttja centrifugalgjutning kan ett kompakt rör fritt från porer, slagg och andra orenheter framställas. Stelning sker under det att stålet pressas mot kokillen med mellan 70 och 100 G, 70 till 100 gånger normal gravitation. Med en ugnskapacitet om upp till 850 kg per smälta erhålls en hög flexibilitet. Framställning av enstaka detaljer i speciallegeringar utgör inga bekymmer. Snarare är det vår styrka. Idag har vi en kapacitet att gjuta cirka 800 ton per år.

Grafisk formgivning: Score IT

Lättsmält

”Ja det är inte så dumt. Framför allt är det bra när man tänker på det privata. Främst på våren och sommaren. Då är det riktigt fint. Hit kom jag till Nils Jensen och trivs väldigt bra. Tidigare har jag varit på Valmet i Karlstad, Ljungby Stålgjuteri, Kockums i Malmö, Nordarmatur i Linköping och före det så gick jag ut gjuteriskolan i Jönköping, men nu är vi långt tillbaka i tiden”.

”Min pappa var gjutare, han var bland annat gjuterichef på Avesta Järnverk och även senare platschef på Pumpseparator i Tullinge. Sen flyttade mamma och pappa med mina två syskon ner till Italien och jag blev kvar här hemma. De bodde i Italien ca tio år och skulle ha fortsatt med det ytterligare tio år, men så gick min pappa bort i en bilolycka. Tanken var att jag och min fru skulle flyttat ner till Italien 1979. Pappa hade ett företag inom gjuteribranschen, bland annat så importerade han olivinsand och marknadsförde den nere i Italien åt bland andra Ahlsell & Ågren som i dag är Sibelco, och han hade även andra gjuteriförnödenheter på företaget som jag skulle ta över. På den vägen är det”.

”Det var det egentligen inte alltid självklart att jobba i gjuteribranschen, men det har blivit så. Önskan var nog engång, att få bli idrottslärare. Men jag råkade följa med pappa ner till Järnverket i Avesta och det tyckte jag var spännande. Jag fick gömma mig i framsätet på passagerarsidan på golvet i bilen, för att vi skulle kunna passera vakten. Det var så det började”. ■

”JAG FICK GÖMMA MIG I FRAMSÄTET PÅ PASSAGERARSIDAN PÅ GOLVET I BILEN, FÖR ATT VI SKULLE KUNNA PASSERA VAKTEN. DET VAR SÅ DET BÖRJADE.”

Soundseal ab

Soundseal ab • Box 127 • 305 05 Getinge • Tel 035-580 05 • Fax 035-583 05
www.soundseal.se • E-post. info@soundseal.se

Metallimpregnering

• Ledande i Norden inom metallimpregnering på lego.
• Tätar mikroporositet i alla typer av gjutgods och sintergods med miljövänlig regenererbar metakrylatplast i Caskade-processanläggning med återvinning.
• Vi kan även erbjuda information om tätningsanläggningar i olika versioner och storlekar.

Tätningskvot:
• Tempområde: -150° - +200°
• Trycktäthet: 1000 bar
• Kemiskt motstånd
• Fluorescerande
• Korrosionsskydd
• Dokumentering

Godkännande:
• US Navy MIL-II-17563 B
• Lloyds´Reg/Ship. MAT/GEN/002
• Brittisk Standard: BS 5750: Part2:1987
• Underwriters Laboratory Inc. MH16455
• British Admirality

MecWash

GLÖDHETA ÄVEN INOM ELDFAST

Beijer Industri levererar och installerar eldfasta och isolerande material för värmebehandlingsugnar, smältugnar, hållugnar, induktionsugnar, pannor, pappersbruk, stålverk med mera. Vi kan dessutom erbjuda kundanpassade prefabdetaljer från vår produktionsanläggning i Hallstahammar. Vi jobbar med marknadsledande leverantörer och våra erfarna medarbetare ser alltid till att hitta den bästa lösningen för just Dina behov.

Upptäck också möjligheten att teckna serviceavtal med oss för murningstjänster och underhåll så att Du som kund kan lägga fokus på annat i verksamheten. Resultatet blir bättre överblick, mer trygghet och ökad lönsamhet.

Naturligtvis är vi certifierade enligt ISO 9001 och ISO 14001.

Läs mer på: www.beijerind.se

BEIJERS EN DEL AV BEIJERTECH · pmu EN DEL AV BEIJERTECH · KARLEBO EN DEL AV BEIJERTECH · TEBECO EN DEL AV BEIJERTECH

GiAB

Gjuteri & industriteknik i Halmstad AB

Våra produkter förbättrar era

Ympmedel Segjärnsbehandling Legeringstråd

FerroPem
Groupe Ferro Atlántica

Svarvaregatan 10, 302 50 Halmstad, Tel 035-10 64 84, Fax 035-10 64 89, info@giab.nu, www.giab.nu

Några glimtar från min tid i gjuteriindustrin

– Ingemar Svensson gör bokslut –

Text: Ingemar Svensson Foto: Mattias Hildingh

I hemmet tillsammans med hustrun Ingrid.

Läsåret 1956 – 57 gick jag i tredje ring på den 4-åriga real-linjen på Högre All-männa Läroverket i Jönköping, nuvarande Per Brahegymnasiet. Ämnena matematik, fysik och kemi tyckte jag var intressanta. Däremot hade jag inte det minsta intresse för ämnen som historia och litteraturhistoria. Jag slutade därför på Per Brahe gymnasiet och började i stället på Tekniska Gymnasiet i Jönköping, nuvarande Erik Dahlbergsgymnasiet. Jag valde gjuterilinjen. Examen som gjuteriingenjör tog jag år 1959.

Efter Tekniska Gymnasiet var det dags för Chalmers Tekniska Högskola under fyra år. Jag valde där den maskintekniska linjen. Direkt efter Chalmers gjorde jag min militärtjänst som pjästekniker på RMS, Radar och Mekanikerskolan, i Göteborg. Det var en mycket bra utbildning.

När jag var klar med ungefär halva min militärtjänst fick jag ett brev från direktör Lars Villner på Sveriges Mekanförbunds Gjuteriavdelning, som något år tidigare flyttat från Stockholm till Jönköping. I brevet erbjöds jag anställning på Gjuteri-avdelningen som forskningsingenjör. Naturligtvis tackade jag ”Ja” till detta erbjudande. Den 31 maj 1964 lämnade jag RMS och den 1 juni började jag på Gjuteriavdelningen.

Forskningsprojekt

Under min tid på Gjuteriföreningen arbetade jag med ett stort antal forskningsprojekt inom olika områden. Några av dessa är ingjuts- och matningsteknik, dimensionstoleranser för gjutgods, svetsning av gjutjärn, rensning av gjutgods, sandåtervinning samt olika miljö- och energifrågor.

Dimensionstoleranser för gjutgods

Ett projektområde som jag under många år på min tid på Gjuteriföreningen var inblandad i gällde dimensionstoleranser för gjutgods. Redan år 1966 startade Gjuteriföreningen arbete på detta område. Arbetet resulterade i att år 1970 fastställde SMS, dåvarande Sveriges Mekanförbunds Standardiserings-organisation, en försöksstandard, SMS 722. Denna standard ligger till grund för nuvarande ISO-standarden ISO 8062, vilken togs fram inom en ISO-kommitté där jag var ordförande. Detta var för mig en stor utmaning. Denna standard ligger till grund för den idag gällande standarden EN ISO 8062.

Mässdeltagande

Som ansvarig för Gjuteriföreningens informationsavdelning under många år utgjorde deltagande i mässor en viktig verk-samhet. Den första mässan som Gjuteriföreningen deltog i var Elmias Underleverantörsmässa 1975. Det var första gången denna mässa arrangerades.

Åt 1994 besökte jag för första gången Hannovermässan och fick då se hur bl a tyska gjuteriföreningen informerade om sina gjuterier och visade fina exempel på vad man kunde leverera. Då sade jag till mig själv att här måste även de svenska gjuterierna vara med. Gjuteriföreningens dåvarande VD Claes Häger, tände direkt på idén och år 1995 arrangerade Gjuteri-föreningen för första gången en samlingsmonter i Hannover. Detta fortsatte man sedan med under flera år. Jag var ansvarig för Gjuteriföreningens monter under många år tillsammans med min fru Ingrid. Det var jobbigt att bemanna montern kl 09.00- 18.00 under sex dagar, måndag till lördag. ▶

Grafisk formgivning: Score iT

Ingemar framför sin modelljärnväg.

Utbildningsfrågor

Utbildningsfrågor har alltid legat mig varmt om hjärtat. Under min tid på Gjuteriföreningen var jag ansvarig för många kurser och konferenser. Under några år var jag ansvarig för Skandinaviska Gjuteriskolan. Jag ägnade stor tid åt framtagning av utbildningsmaterial. Jag har medverkat som föreläsare på ett stort antal kurser GJUTGODS arrangerade av STF Ingenjörsutbildning. I stort sett varje höst sedan 1975 har jag hållit föreläsningar i GJUTERITEKNIK på Linköping Tekniska Högskola. Fortfarande hösten 2016 är jag ombedd att hålla föreläsningar i Linköping, i år 12 föreläsningstimmar.

Gjutgodshandböcker

En viktig del i mitt arbete på Gjuteriföreningen var inriktat mot informationsverksamhet. Arbetet resulterade i en första gjutgodshandbok 1984. I slutet på 1980-talet fick jag en förfrågan från Karlebo förlag om jag var villig att ta fram en ny upplaga av handboken ”Gjuteriteknik” i Karleboserien. Efter viss tvekan och efter samråd med Ingrid åtog jag mig uppdraget. Boken publicerades 1990.

År 2003 när jag hade cirka ett år fram till ordinarie pensionsålder fick Ingrid och jag en ny uppgift. Det gällde att författa en ny gjuteriteknisk handbok. Den fick titeln ”Gjuteriteknisk Handbok”. Denna handbok föreligger efter viss omarbetning och komplettering i digital form och kan hämtas hem från nätet.

Anslagsansökningar – en stor uppgift

En väsentlig del av mitt arbete på Gjuteriföreningen var under många år att söka anslag för forskningsverksamheten. Det gällde dels ramavtal med STU, Styrelsen för Teknisk Utveckling, för den kollektiva forskningsverksamheten, dels specifika projekt med anslag från bl a NUTEK, Arbetarskyddsfonden och Nordisk Industrifond.

STÖPFORSK

Åt den samnordiska forskningsverksamheten inom STÖPFORSK ägnade jag ganska mycket tid under min tid på Gjuteriföreningen. Speciellt gällde detta STÖPFORSKs Forskningsledargrupp. Medan ordförande- och sekreterarskapet i STÖPFORSK växlade mellan STÖPFORSKS medlemsländer med tvåårsintervall, var jag under hela tiden sedan Forskningsledargruppen inrättades dess sek-reterare. En inspirerande arbetsuppgift var att ”sy ihop” samnordiska projekt för vilka anslag söktes hos Nordisk Industrifond. Nästan alltid beviljades anslagen. Genom samarbetet inom STÖPFORSK fick jag många trevliga vänner i de nordiska länderna.

Tidskriften GJUTERIET

Tidskriften GJUTERIET har under hela min tid i gjuteriindustrin legat mig varmt om hjärtat. Till att börja med var jag under många år fackredaktör. Speciellt stort var mitt engagemang med tidskriften under åren 1994 – 2004, då jag var redaktionssekreterare. Tillsammans med Ingrid gällde det att få tillräckligt material för varje nummer och lämna detta till en redaktör som gjorde layouten. Det gällde att med kniven på strupen få fram varje nummer av tidskriften i tid 12 gånger om året.

Sveriges Gjuteritekniska Förening

År 1959 invaldes jag som juniormedlem i Sveriges Gjuteritekniska Förening. Medlemskapet övergick några år senare till vanligt medlemskap. Sedan år 2001 har jag som VL (Verkställande Ledamot) tillsammans med Ingrid ansvaret för Föreningens sekretariat. Det är ett mycket trevligt arbete. Ingrid svarar genom sitt tabellsinne för medlemsregistret medan jag själv svarar för övergripande frågor, kongresser, konferenser, protokoll och bokföring. Många värdefulla kon-takter har jag kunnat knyta på avdelningsmöten, konferenser och kongresser.

Gjuterihistoriska Sällskapet

Ytterligare en Förening på gjuteriområdet ligger mig varmt om hjärtat. Det är Gjuterihistoriska Sällskapet. I detta Sällskap har jag varit medlem sedan det bil-dades 1984. Sedan år 2001 har jag tillsammans med Ingrid ansvaret för Sällskapets sekretariat. ■

Leverantören med engagemang
för järn, stål och metall gärna gjutet i sand.

Vi projekterar, konstruerar och kombinerar egen tillverkning med enheter och kompetens från kända tillverkare i olika delar av världen.

Några av våra samarbetspartners...

Sensor control
Utrustning & kompetens för bästa formsand

Våra uppskattade ackumulerande rullbanor för flexibilitet och livslängd.

Gör som Lyrestads Gjuteri och ta kontrollen över flödet i gjuteriet,
- Buffra för olika maskiners taktning.
- Planera jobben lättare för kampanjkörning.

INDUCTION MELTING REPAIRS LTD
Service & reparation av induktionsugnar

HYBE MASKIN AB

☎ 035-444 00

Blomängsvägen 32
305 93 Halmstad

Vi finns där sanden återfinns,
WWW.HYBE.SE

Ett genomgående tema under året har varit divergensen mellan metallerna. Under många år hade vi en efterfrågedriven marknad då priserna mer eller mindre rörde sig parallellt; under 00-talet pådrivna av den enorma tillväxten i Kina som drev på alla råvaror - inte minst metaller. Omvänt fick avmattningen i efterfrågetillväxt i början av 10-talet priserna att falla relativt unisont. Nu när Kinas ekonomi till synes konsoliderar - i fasen att tranformeras från att vara investerings-till konsumtionsdriven, börjar enskilda faktorer påverka priserna i större utsträckning. Metallernas specifika utbudsituationer spelar större roll.

Årets prisvinnare är utan konkurrens zink som stigit med ca 40 %. Detta medan koppar är oförändrad och aluminium är upp beskedliga 5 %. Nickel inledde året svagast av metallerna, men började under försommaren att klättra och noteras i skrivandes stund ca 20 % över årskiftets nivå. Huvudsakligen är det utbudetsidan som oroar.

Metallhandelns flaggskepp; **koppar** har haft en relativt svag utveckling under året. Metallen har blivit ett spekulationsinstrument för finansiella aktörer som är tveksamma till Kinas tillväxt. När de dessutom kan lägga utbudsökningar till ekvationen, är lösningen solklar. Priserna skall ned. Varje försök till uppgång har stoppats av en vägg av säljtryck från just dessa aktörer. Prisutvecklingen har inte rosat marknaden, men priset håller sig ändå kring oförändrat på året. Det vill sig således inte riktigt för pessimisterna. Nog för att gruvutbudet har ökat mer än väntat. Produktionsstörningar, som är vanliga för koppar i Afrika och Sydamerika, har mer eller mindre lyst med sin frånvaro. Ändå är överskottet inte så stort. Vissa bedömare anser till och med att marknaden är i balans. Svårigheten är att skilja på Kinas import och faktiska konsumtion. Det bör också noteras att de globala lagren är relativt små jämfört med övriga metaller. LME-lagret har ökat under tredje kvartalet, men det är normalt då konsumtionen avmattas under semestersäsongen. Något större prisrally är inte att vänta, men priset kan mycket väl överraska. Framför allt om de negativa positionerna från pessimisterna skall köpas tillbaka.

Aluminiumpriset har rört sig i en svagt stigande trend sedan botten i november förra året. Startskottet blev den våg av produktionsbegränsningar som annonserades. Den fundamentala balansen förbättras efter många år av överskott. Lagren betas nu av, om än i långsam takt. Marknaden oroas ständigt att Kina skall återstarta produktion, vilket psykologiskt lägger ett lock på marknaden. Enligt officiell statistik har så inte blivit fallet trots att priserna kommit upp till nivåer där Kina förväntas öka. Som högst handlades metallen strax över $1700 under sommaren. Under semesterperioden kom priserna under press igen, inte helt förvånande. Nu står det och väger. Troligast är att priserna fortsätter att röra sig i ett brett intervall $1550-1700 under resten av året. Uppsidan begränsas av det stora globala lagren, samtidigt ser den långsiktiga efterfrågebilden väldigt positiv ut, framför allt när det gäller transportsektorn, som ständigt ökar i lättmetallsegmentet.

Zink är den metall som förväntas vända ett stort överskott till ett stort underskott de närmsta åren. Det beror på att två stora gruvor är uttjänta och har stängt (Century i Australien och Lisheen på Irland). Produktionen kommer delvis att ersättas av några mindre gruvor, men det mesta pekar på stora underskott framöver. Den officiella statistiken bekräftar att detta håller på att ske. Oroväckande dock är att efterfrågan inte växer särskilt starkt; kring 1-2 % globalt. En långsiktigt uppåtgående trend brukar inte hålla enbart på utbudsbegränsningar. Priset har dock stigit kraftigt, men mött starkt motstånd de senaste veckorna. Pristoppen såg vi för någon vecka sedan på $2370 att jämföra med nivåerna i våras kring $1800. Zinken har de senaste åren haft en tendens att prisa in utbudsscenariot lite väl tidigt. Bakslagen har blivit dramatiska. Även denna gång bedömer vi att marknaden ligger lite före och vi har förväntat oss en korrigering. Bevisen för en stramare marknad är dock mer tydliga denna gång.

Nickel började året tveksamt med fortsatt fallande priser. Detta efter att ha fallit med 42 % året före. Nyheten under våren att Filipinerna gör en miljööversyn av sin gruvverksamhet, vilket sannolikt resulterar i ett antal gruvstängningar, förändrade prisbilden markant. Filipinerna tog över en stor del av nickelmalmexporten till Kina efter Indonesiens exportstopp 2014. Nickelpriset har stigit 20 % under våren och sommaren. Utbudseffekten är så här långt marginell. Endast ett par mindre gruvor har stängt. Trots detta minskar LME-lagret och marknaden är troligtvis i en underskottssituation. Nu är lagret fortfarande extremt stort i relation till produktion och konsumtion; bara i LME-lager ligger ca 18 % av en global årsproduktion. Men det går åt rätt håll, redan innan några betydande stängningar på Filipinerna. Skulle vi få se ett nytt Indonesien, med utebliven export från Filipinerna, finns stor risk för prisuppgång. Priset pendlar för närvarande runt $10,000 efter att ha varit nere o vänt strax under $8000 under årets första kvartal. Som högst har vi sett nickel handlas strax över $11,000 under sommaren.

Just add Foseco

Vi förverkligar kraften som uppstår ur ett nära partnerskap. Genom ett nära samarbete med er kan vi förstå era behov, skapa mervärde och driva utvecklingen för att kunna möta morgondagens behov.

Denna filosofi om samarbete genomsyrar allt vi gör och bygger starka, produktiva och långvariga relationer. Ett resultat av detta är de lösningar vi kommer med, som i sin tur ger upphov till nya, fräscha idéer och som vidareutvecklar marknadens mest omfattande service och produktportfölj.

Så, släpp lös din fulla potential: **just add Foseco.**

+ Partnerskap
+ Global teknologi – levererad lokalt
+ Kreativa, innovativa lösningar
+ Expertrådgivning
+ Tillförlitlighet
+ Kunskapsledande

+46 532 607730
order.sweden@foseco.com
www.foseco.se

FOSECO

GLOBAL MARKNAD KRÄVER BÄSTA KOMMUNIKATION!

Med mer än 15 års erfarenhet av digital och tryckt media och en bred mix av kompetens gör oss till ditt självklara val. **Vi erbjuder** tjänster och produkter inom **webbutveckling**, **appar**, **e-handel**, **grafisk design**, **företagspresentationer**, **visitkort**, **produktblad**, **tekniska manualer** mm.

Vårt motto har alltid varit att sträva efter en långsiktig kundrelation. För att uppnå detta är det viktigt för oss att hålla en **personlig kontakt** och hög servicenivå. Du som kund är alltid delaktig under hela projektfasen. När vi levererar webblösningar eller system erbjuder vi utbildning samt löpande **trygg support**.

vi hörs och ses!

SCORE iT
WEBB- OCH REKLAMBYRÅ

www.scoreit.se • info@scoreit.se
webb: 040-661 19 19 reklam: 040-661 19 18
Södra Förstadsgatan 7, Malmö

Nya Metallgjuteriet i Halmstad

Text & Foto: Mattias Hildingh

Det är liv och rörelse och tempot är högt. Solen strålar över Snöstorp och stämningen känns väldigt positiv. Vi möts upp av Martin Modée som Lättsmälts läsare fick bekanta sig snabbt med i förra numret. Martin sträcker fram en kolsvart hand, och med ett leende och en ursäkt hälsar han oss välkomna.

Dennis Englund, som nu anslutit, berättar: Jag började 1985 som kärnmakare, sen har jag gjort allt, kört pressgjutning, blockformat, golvformat kört sandgjutningen, utleveranser, kundkontakt. Jag var ung och behövde ett jobb. Nitton år var jag, och jag har haft olika arbetsuppgifter. 31 år har det blivit nu. Så jag jobbade med gamla ägarna i många år, sen pensionerade de sig 2010 och det blev jag som tog över driften, med en passiv huvudägare. Kravet var att jag skulle driva det. Nu i år tog vi nästa steg, jag anställde en produktionschef, Martin Modée, som ska slussas in efterhand på olika saker.

Just nu är det riktig högkonjunktur får jag säga. Vi har bra beläggning i både sandgjutningen och i blockformningen, pressgjutningen är kanske lite mindre men ändå full fart. Årets första tre månader var lite sämre, sen så har det vänt. Det har gått upp med en 20-25 procent. Så nu håller vi på och söker folk. ▶

”GJUTERIET STARTADE 1947 I SNÖSTORP OCH FICK NAMNET ”NYA METALLGJUTERIET”.”

Martin Modée

Dennis Englund

Vi har haft en idag som var och tittade på att få jobb, vi har två stycken provanställda och behöver eventuellt ta in ännu mer folk. Vi håller också på med ritningar för ombyggnation av vår blockformning, för att kunna öka kapaciteten.

Vad ligger uppsvinget i produktionen i? Har ni fått fler kunder eller är det befintliga kunder som har ökat?

Nu är det befintliga kunder som ökar. Sen har vi flera förfrågningar på nya artiklar som vi hoppas på att få in. Så vi har framtidstro. Nu har vi också börjat att komma igång mer till Finland. Men vi vet inte om det bara är tillfälligt. Vi började där för ungefär ett och ett halvt år sedan, men förra året blev inte det genomslag som vi hade hoppats på. Men nu börjar de beställa. Vi hade nyligen en stor sändning med mycket blockformning som gick ut, som tidigare har legat i Estland.

Hur kommer det sig att ni kommit in på finska marknaden?

Tillfälligheter, vi räknade hem några jobb, sen fick vi alltihopa. Jag var där förra hösten. De vill att vi ska komma över nu igen. Så jag ska dit några dagar och titta på olika projekt. Vi har tre olika kunder i Finland just nu. Jag har en kontakt som hjälper mig på finska marknaden.▶

Lättsmält

Vi har på våra besök sett att olika orter har olika förutsättningar när det gäller att locka till sig ny yngre personal.

Hur ser situationen ut för er när ni söker folk?
Just nu har jag fått in två unga killar, som jag hoppas på. Vi vill ju ha ett litet generationsskifte här. Vi andra är i samma åldersgrupp. De flesta är i femtioårs åldern. Så nu har vi en 18 åring och en 21 åring. Det verkar lovande och jag hoppas att de orkar. Sen ska vi försöka hyra in några också. Att få tag i personal är inte svårt. Men det gäller att hitta personal som orkar. Det är det fysiska. Vi har provat förr med att ta in yngre killar men oftast så orkar de inte riktigt. De är inte vana med att man får jobba fysiskt. Men vi har fått tag i personal och sen har vi i stort sett ingen ruljangs. De flesta har varit här uppåt 20 år. Tre som har varit här i 25 år eller mer utav 16 anställda. Det är en trogen personalstyrka.

Vad tycker ni är fördelarna med att finnas i Halmstad?

Det är nära till mycket. Det är nära till industrierna i Småland. Kontinenten är inte så långt borta och vi har en del kunder i Danmark. Sen är ju Halmstad en gammal gjuteristad. Förr fanns det 6-7 gjuterier i Halmstad. Men de har dött ut en efter en. Vi är den sista trotjänaren som är kvar.

Nya Metallgjuteriet känns modernt och satsar mycket nu. Vi undrar lite om vad vi trodde var gjuteriets unga historia.

Gjuteriet startade 1947 i Snöstorp och hette från början ”Nya Metallgjuteriet”. Det var ju nytt 1947 och nej, vi har aldrig kursat. Det var till och med så att Frank och Anita hade funderingar på att byta namn på 90-talet. På den tiden var det populärt att lägga till ordet ”nya” på företag som hade gått i konkurs och då trodde alla att vi hade kursat. Detta var ju inte sant.

Vi avslutar rundvandringen med en fika inne på kontoret. Där sitter Anita och hjälper till med bokföringen.

Vi ber henne berätta lite om sin och gjuteriets historia.
I början var de tre bröder som startade det hela, men så försvann den ene Ljung-brodern och då återstod det två, min pappa och Emil. Emil var tio år äldre än pappa så han gick i pension betydligt tidigare. Då löste pappa ut honom och drev det själv. Sedan kom först och främst och framför allt Frank in i bilden och moderniserade det betydligt. Han byggde upp det. Med ålderns rätt så avvek pappa, men han var här till 80-årsåldern. Sen kom jag in i bilden också. Jag var 16 år när jag började hjälpa till med bokföringen och

Grafisk formgivning: Score IT

Anita Larsson

det administrativa. Till en början var det hemifrån. ”Och du hjälpte till att slå upp på kvällarna, då vi saknade uppslagare.” Berättar Dennis. Anita fortsätter. Jo, det har varit mycket. Ja, sen drevs det vidare. Frank har varit otroligt duktig på att bygga upp det här. Han har gjort mycket av det som finns här på eget initiativ och egen klurighet och kompetens.

Vad tycker du om ledningen idag?

Jo, jag måste tycka bra om Dennis, han har varit vår trotjänare i många år innan vi sålde detta. Det var naturligt att han skulle ta över och fortsätta. Han har alltid visat goda takter. Sen har Martin kommit in här också som en trevlig och väldigt kunnig person. Så jag har stort förtroende för fortsättningen. ■

HÖG AVVERKNING FÖR LÖNSAM PRODUKTION

Beijer Industri lanserar nu en serie roterande filar med upp till 35% högre avverkning än jämförbara produkter. Filarna finns i flera olika utföranden för bearbetning av bland annat stål, rostfritt, gjutgods och aluminium. Filarna kan beställas i en mängd olika former och dimensioner lämpliga för varierande applikationer.

Produkterna är tillverkade i högkvalitativ sintrad wolfram-karbid och geometrin är avpassad för att uppnå ett jämnare och stabilare slipförlopp samt minimera värmeutveckling-en i kontaktytan.

Upptäck även våra rekommenderade maskinlösningar för bästa komfort och slipresultat. Beställ en katalog idag!

För mer information om våra roterande filar kontakta Johnny Lund på johnny.lund@beijerind.se

Läs mer på: www.beijerind.se

BEIJERS EN DEL AV BEIJERTECH
PMU EN DEL AV BEIJERTECH
KARLEBO EN DEL AV BEIJERTECH
TEBECO EN DEL AV BEIJERTECH

AKTUELLT FRÅN KANSLIET

Nu är sommaren bakom oss endast ett fåtal förbereder sig för vår årliga höstresa, i år till Slovenien. Tyvärr är det bara 8 personer som har anmält sig och med tanke på vårt årsmöte i Göteborg var intresset stort och ett enigt årsmöte beslöt att vi skulle planera för cirka 25 personer. Detta gjordes och naturligtvis drar detta med sig kostnader för föreningen. Vi ha dock lyckats med att eliminera kostnaderna till mindre än hälften. Historiskt kommer jag ihåg att vi har hoppat över något år, då intresset inte fanns och ingen resa arrangerades. Det kommer ett reportage från Slovenien i nästa nummer.

Jag har gjort några gjuteribesök i Sverige och tycker att stämningen är god och det finns en positiv inställning till närmsta framtiden. Tyvärr kommer vi att förlora någon medlem inför 2017 och för innevarande år väntar vi på betalning från ytterligare två medlemmar, kan inte förstå att det är så svårt att betala in medlemsavgiften och många påminnelser har gjorts. Övriga trevliga betalande medlemmar, försök att hitta nya medlemmar så föreningen kan växa och må bra.

Tyvärr har en god vän, Roger Edström, Nyströms Metallgjuteri i Ljungsbro, somnat in efter en sjukdom. Roger har deltaget i många årsmöten och studieresor inom SJMF. Personligen har jag haft mycket bra och nära kontakt med Roger.

Sveriges Gjuteritekniska Förening hade sitt årsmöte med kongress i september i Tylösand och SJMF representerades av vår ordförande Lars Sedenborg. Lasse tackade för inbjudan och delade med sig av sina åsikter om svårigheten att få nya medlemmar till föreningar, vilket Gjuteritekniska har samma problem.

Gert-Ove Ellström

SKAPA
ÖKAD
FRAMGÅNG

ATT HJÄLPA VÅRA KUNDER ÄR VÅRT UPPDRAG!

AGE-Metall AB

Gjuteriet som håller formen

Hejargatan 3a
632 29 Eskilstuna

SAND- och KOKILLGJUTNING
BEARBETNING
i aluminiumlegeringar
Tel: 016-14 84 30
Fax: 016-12 45 62
Epost: info@agemetall.se
Hemsida: www.agemetall.se

KRYZZA

Lättsmält

Tre vinnare erhåller tre trisslotter vardera

Skicka in ditt svar till Lättsmält!

Bokstäverna från de 6 röda rutorna bildar ett ord. Mejla ordet, tillsammans med namn och telnr till: gertove@sjmf.se senast senast 31 oktober. Tre insända mejl med rätt svar vinner tre trisslotter vardera!

	SPELADES AV HARDY	JALUSI	DRAGET MITTPUNKT		EN-VIST DJUR	BOLMA	FATTAS PÅ KRATTA	ROADE MED HASSE	KANTARELL-GRANNE I VISAN			INFRARÖD		VIRRIG TON			GORE I POLITIKEN	KAN MATPORTIONER KALLAS?	
																			ELLIPTISK
ADAM FÖR ADAM				LETA LOCKAR I DJUPET					LUFTPREFIX BRASA					KOBBEN		PÅVENAMN BABA I SAGAN			
MÖSSAN						SPION PLATS FÖR FÖDA						BLANDA FÖR FN I USA					SKJUTER UPP YTMÅTT		
LÄGGER SKYTT SPÖKET			KAN STICKAS I RÄTTEN		2					BLIR VÅRISEN			3		MUNK ELLER DJUR PIANO				
					LÄKARTJÄNST			JAKTGUDINNA						BLIND, SLEMMIG FISK		5			

© KLURIK PRESS	VILL FÅNGE BLI	DRAS I BENA FRID		LITER BADPLATS		REDE KLITTER		TRAMPA	DEN TOTALA OREDAN	KOMMER SIST
KÄKAS I OTTAN								VÄNTRAD GRÄDDMÅTT		
BERÖMMA					VERDIVERK FÖR IOWA			4		BRUTALT
		ÖGLOR BLODSHÄMND		1						
KAN VARA EN DRÖNARE	HURSA? PINSAM			VITSDAM FABLERNA				PÅ DET VISET		
STENGET	6				PÅ BIL I BERLIN		KÄNNER TILL ROCKCOODER			

RÄTT LÖSNING Lättsmältkryzzet nr 2, 2016

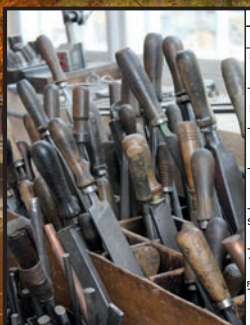

						EPOKEN	FASTEMÅNAD I ISLAM	STAD MED PEST	B	TOG EN PAUS	R	KLÖSTE STRÖS PÅ MAT	E	TRÄD UTLANDEN	FLICKA I SKÅNE	BEGÄRS I MÅL FAMLA	R
						INGÅR SKEET OCH TRAP I	L	E	R	D	U	V	E	S	K	Y	T	T	E
						HEDER	Ä	R	A	JOBBIG STJÄRNA	D	I	V	A	VÅGAR VATTENHÅL	T	Ö	R	S
						INTE UNG	G	A	M	M	A	L	DEN VISAR VÄG PÅ VÄG FÖRLUST	L	O	T	S	E	N
						B	E	N	A	SAMMANLAGT	GISSAR DARRTRÄD	A	N	T	A	R	PRONOMEN DRICKS VID BAR	V	I
						SKALLGÅNG	D	Ä	G	D	I	A	D	E	MYTEN DRAGET	S	A	G	A	N
						JEPPSSONWALL PÅ SCEN	F	R	A	N	S	BULLER FÖRORD	D	Å	SEG PÅ KÖLAPP	N	R	TITTA	G	
						KATTFOT	Ö	TRÖSTPROPPEN STÄNDIGT	N	A	P	P	E	N	PORTION STIMFISK	D	O	S	LÅDA OCH BENDEL	
KUNGADÖME	R	RÄTTAS EFTER PERSON	T	UTSMÄLT FETT	ÖVERTYGELSE OSNYGG	T	R	O	VISS STRÅLNING	L	LYXBIL EVA PÅ BRÄDE	R	R	KAN APA VARA PÅ BIL I HAAG	S	E	G	E	L	
ÖBERG FRAKTAR ELEVER	I	D	A	PILLERKATALOG VÄDJA	F	A	F	I	L	D	E	L	N	I	N	G	FEM FÖR RÖMARE	Å		
S	K	O	L	B	U	S	BRONSFIGUR	T	R	E	A	BLIR SAGAN	A	L	L	BACHSTYCKE	A	I	R	
TALAS I OXFORD	E	N	G	E	L	S	K	A	NISCH	S	M	Y	G	BARA TRAMS	L	A	R	V	© KLURIK PRESS	

Grattis!

Vinnarna från Lättsmältkryzz nr 2, 2016 blev:

Bengt Nyzell
Gunnar Johnsson
Lennart Skans

Lycka till med skrapet!

Rätt svar var: RASPIG

more from **minerals**

Vår omfattande **produktportfölj** med ursprung från hela världen hjälper oss att möta våra kunders behov av råvaror och mineraler.

Dessutom har vi medarbetare med **många års erfarenhet** och **teknisk kompetens** som finns där för dig .

SIBELCO
EUROPE

+46 31 733 22 00
info.molndal@sibelco.com

www.sibelco.eu